

ABONNEMENT

Pays étrangers
Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«İctihad» Constantinople

Téléph : St. 865
xxviième ANNÉE

1 Septembre 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 328

ABONNEMAN

Seneligi (24 Nusha) Türkiye
için: 2 1,2, Ala kağıdı
5 liradır.

ADRES

Cıgaloğlu'nda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi
1904 — Genéve

Yirmi yedinci sené

1 Eylül 1931

TEVFİK FİKRET

19 Ağustos, her geldikçe Tevfik Fikretin, bir güneş batmasına benzeyen ölümü hatırlanır. Bir güneş hatar gibi dedim, evet güneş batdığı vakit ufukda bulunduğu sa'atlar esnasında ihya ettiği nebati ve hayvani hayatlar arkasından müteşekkik ve mütelehhiif bakarlar. Güneş ufuk üzerinde bulunduğu sa'atlarda arza ne kadar renk, ahenk, hayat ve neşat vermiştir!

Güneş batdığı zaman arkasında nasıl nur ve nar eseri bırakıyorsa Şa'irler de öldükleri vakit arkalarında ölmez ve solmaz heyecanlar ve güzellikler bırakırlar.

Thomas Carlyle «Tarih, büyük adamların terceme'i hallerinden ibaretdir» dediği vakit mübalağa etmemiştir. Filhakika Tarihden, büyük adamların çıkarıldığını bir lahza tasavvur bile kolay değildir. **Tevfik FİKRET** yalnız bizim değil bütün insanlığın büyük adamlarındandır. Bir kaç hafta evvel Büyük Gazimizin bir sohbet meclisinde Tevfik Fikret için istihfafkâr bir lisan kullanan bir zatın sözünü keserek, Sis manzumesinden,

Hep levsi riya dalgalanır zerrelere
Bir zerre'i safvet bulamazsın içinde
Hep levsi riya, levsi hased, levsi teneffu'
Yalnız bu ... ve yalnız bunun ümmidi tereffu'
Milyonla barındırdığın ecsad arasından
Kaç nasiye vardır çıkacak pak ü drehşan.

parçasını okumuş ve « bu heyecanları duyan bir şa'ir **Büyük** dır » demişlerdir. Büyük-

lükden beklenen, büyüklüklere karşı, bu mahiyette, ağır açanları böyle susdur - makdır. Hakikî Büyüklüğün başkalarını kışkırtılmasına ihtiyac ve tehammülü yoktur. Tevfik Fikret göğün ve yerin saltanatına boyun eğmedikten başka bunları yere de atmıştır. İstibdadı karşı kıyam etmek, ikinci bir **Prométhée** olmak kaskasyanın bir yalçın kayasına zincirlenmiş kollarını du'aya açmak için değil tel'in için harekete getirmek büyük ve muhteşemdir! Tevfik fikretin **Kayalar** üstünde ki **Aşıyan** i Prométhée nin zincirlendiği bir kaya idi, oradan **Jupiter** e semavî ve arzî Jupiter e yıldırımlar yagardı.

Rebabın cevabı Her lisanda bir şah eserdir :

Şu başlayışı düşünün :

Demlerdir ey rebabı hazinim günudesin ;
Yılğın bir ebkemiyyetin üstünde hür sesin .
Yıllarca dalğalandı bu kasvetli mahbesin .
Çatlak, sağır divarları sayhenle inledi ;
Binlerce kalb o sayhe'i bidari dinledi .
Yıllarca susmadın ve bağırdın derin derin .
Zulmun gadub ayaklar altında tellerin .
Kopmak değil , çelik kesilirken bu gün niçin
Bir oklarından ayrı düşen yay kadar hazin,
Samit, köşende tozlanıyorsun ?.. bu ihtizar.
Bir vakfe'i sükûn ise bilsin ... bela hasar'
'Udvan u vahşet, ateşi gilzat, sumumi veyl ,
Vicdana , fikre , hakka ta'addi ... bütün bu seyl .
Gırdabi zehri , sarsarı kahrile çağlayor ;
Bak ağlıyor vatan, yine bak anne ağlıyor .

Aşıyan millî bir muze olmalı Belediye re'isimiz ; Muhyiddin B. E. münevver ve şa'irlerin, Ediblerin, Mütefekkirlere millî ve vatanî hizmet ve rufatlarını anlar bir zattır . Buranın istimali ve İstanbul şehrine temlik edilmesi küçük bir fedakârlıkla yapılmış büyük bir iş olur . Avrupalı milletlerin büyük adamlarının doğdukları öldükleri evler mukaddes mahallerden olur ; oralar icar ve isticar değil ancak ziyaret olunur ve orayı ziyaret edenler orada ruh ve ahlak yükseltici ba'zı şi'irlerini okur ve oradan yükselmiş ve bu mübarek vatanı daha ziyade sever çıkarlar . **Ferney de Voltaire** in yatdığı yatağı gördük . Kalbinin bir şişe içinde hıfz edildiği yeri gördük . Burada şu söz yazılıydı :

Le coeur de **Voltaire** est ici, mais son esprit est part out = **Voltaire** in yüreği burada, fakat ruhu her taraftadır .

Schiller in evi Almanyani Weimar şehrinde bir müzedir . Victor Hugo « Heykeller cehalete dîrsék vurur » der . Müzeler de öyledir . Kitabsız öğrenilen şeyler kitapların öğretdiğinden çok az değildir .

Bir teatro piesini sahnede görmek bu piesi kitabda okumaktan daha kolay ve daha te'sirlidir .

Tevfik Fikret, hayatının tehattur olunması bir ahlak mektebi işini gören güzîdelerdendir . Onu doğurmuş olmak şerefine , millet , onu unutmamak , doğurduğunun bir taş değil bir baş olduğunu bilmek fazilet ve meziyyetini de ilâve etmek lâzımdır .

İÇTİHAD

TEVFİK FİKRET

Mutala'asını sorduğumuz Ra'uf Ahmed B. E. nin cevabı .

Ben ne bir şa'irim, ne bir edib . Şu halde bu su'al bana nasıl teveccüh eder ? Bununla beraber bir okuyucu sıfatı ile de mutala'a beyan etmek salahiyeti varsa , deye bilirim ki bence şa'irler iki sınıfa ayrılırlar : bir kısmında tefekkür galibdir diğer kısmında tehassus . Bu ikinci

sınıf, benim telakkime göre, daha ziyade şa'ir dirler . Hayatları sözleri , **Şa'ir** kelimesinin hayalimizde uyandırdığı şa'ir ehmuzece daha ziyade tevafuk eder .

Ba'zı büyük şa'irlerde bu iki cebhe, 'ayni derecede inkişaf eder ; meselâ bizim büyük **Hamid** imizde olduğu gibi .

Hüub eder gibi refatınız ne hâletdir

'Aceb nesimi seherdenmi âferidesiniz ,

Sen ol hakimi, ki sun'î bülendi küdretdir ,

Düşündürür gibi bir şi'ri nâ şinidesiniz .

beytlerinden birincisinde duyğu , ikincisinde düşünce melekeleri 'ayni kuvvetle yükselmiş görülür .

Tevfik Fikret e gelince , benim kana'a-tıma göre, tefekkür cebhesi tehassus cebhesine nisbetle daha ziyade bârizdir . O nokta'ı nazâr dan **Fikret** i meselâ, mu'asırı **Cenab Şehabeddin B.** den daha az şa'ir bulurum .

Öyle ümid ederim ki bu mutala'am **Fikret** in kadrini düşürecek bir kana'at telekki olunmaz .

Tevfik Fikret Edebiyatı cedide başların dandır . İ'tikadımca Edebiyatı cedide bizim 'arab, 'acem, türk edebiyatının garb ve bilhassa Fransız edebiyatı ile tesalübünden doğmuş bir melezdır . Hayatiyyatda olduğu gibi fikriyyatda da melezlerin seviyyesi aşağı olur . Bu noktadan da **Fikret** in ve mu'asırlarının edebî mahsullarında paydar ola bilecek bir kıymet ve kuvvet göremem .

Benelmilel cereyanlardan az çok müte'essir olmakla beraber sırf bizim olan bir edebiyat meydana çıkıncaya kadar bu iş böyle gitse gerekdir .

Zamanının dilini yazmak hususunda ki kudreti de **Fikret** i pek kıymetli bir san'atkâr olarak Edebiyat Tarihimize kayd edecekdir . Fakat o lisan bana o zaman bile bir az sun'î geliyordu . Bilmem o sun'ilik **San'at** ın icabı mı idi ? Bunu kesdirmeye kendimde salahiyet görmüyorum .

Ma'amafih **Fikret** en son eserî olan **Şer-**

min de, söylediği sâde Türkce dil, **Fikret** i de bana hak verir gibi göstermiyormu ?.

Ra'uf Ahmed

Tevfik Fikret

İctihad benden bu satırları istediği zaman **Tevfik Fikret** içü ne düşündüğümü kafa - min içinde boş yere arayub durdum .

Tevfik Fikret unutulacak olanlardandır. Gerçi **Edebiyyatı cedide** mektebinin başlıca re'isi isede, mektebin kendisinde esaslı bir fikir ve san'at hareketi yokdu. **Tevfik Fikretin** ustalığı, nazımda bile değil, çünkü nazmı za'if dir, bilhassa belagatındadır. San'atında belagat ve ahlakında hodbinlik ilk safda gelir zan ediyorum .

Bize **Tevfik Fikret** ve onun mektebi şunu öğretiyorki moda hareketine benzeyen san'at ve fikir hareketlerinin bir kaç mevsimlik hükmü vardır. **Edebiyyatı cedide** yaşamak modasından sonra kısa etek modası gibi bir şeydi . **Tevfik Fikret** bıçkısı bir az daha kıymetli idi .

Zamanımızın fikir hareketlerini daha üstün görmüyorum. ve kendimize bir şeref ayırmak için **Fikret** i ve mektebini küçültmeye çalışmıyorum. Otuz sene sonra zamanımızdan da böyle babs edeceklerdir .

Beynelmilel büyük fikir seviyyesine çıkınca - ya kadar, hep böyle kendi aramızda , gündelik ve mevsimlik şöhetler ve şereflele avunub duracağız.

Falih Rifki

Tevfik Fikret ihtifali

Vefakâr dostu **Nazim Beyin** teşebbüsile her sene büyük şa'irin mezarında ihya olunan ihtifal bu sene de yapıldı.

Nazim Beyin orada şa'ire hitab eden uzun ve sıcak manzumesinden şu güzel mısra'ları almakla iktifa ediyoruz .

Ey şimdi sâkin, sâkin dalgın dalgın bir aslan
Heybetile yaslanub nyuyan mezarında ...
Çalkanan denizlerde şa'rinin ahengi var
Penbe esmer yüzünün şefaklarda rengi var .

Nazim B. in gayret ü himmeti ve ihlâs ü muhabbeti meşkûrdur .

Büyük Fikret'in Aşyanına

Nihayet matemle soldun, aşıyan,
Erişti sana da hazan yelleri ;
Koynunda esiyor gizli bir figan ,
İnliyor Rebabın öksüz telleri .

Ben sende kanayan bir hicran buldum ,
Yadettim vicdana gülen **Fikret'i** ;
Şairin ilâhî sihriyle doldum ,
Yaşadım gönlümle ölen **Fikret'i** .

Ey deha mihrabı harap olma sen :
Öpelim daima eşiklerini ...
Asırlar hürmetle geçsin önünden
Anneler sallarken beşiklerini .

19 / 8 / 1916 **İrfan Emin**